

AI en toetsing: Van bedreiging naar kans

Beleidsadvies opgesteld binnen BKO+ Track: Toetsing/BKE

Linda Duits, Saar Mollen en Marten Stienstra

Krantenkoppen als [‘Studeren met ChatGPT is de norm’](#) zorgen ervoor dat veel mensen op en buiten de universiteit nadenken over de grote veranderingen die er plaatsvinden. Binnen de academische wereld wordt AI daarbij vaak gezien als bedreiging: hoe gaan we fraude tegen? Maar voor toetsing en docentprofessionalisering kan het ook een kans zijn, om de samenhang tussen leerdoelen en toetsen onder de loep te nemen en beter af te stemmen.

Wij zochten een antwoord op de vragen:

1. Wat is de impact van AI op leerdoelen en hoe stem je daar toetsing op af?
2. Wat zijn hiervan de implicaties voor toetsbeleid?

Om deze vragen te beantwoorden spraken we met docenten van universiteiten van Tilburg, Utrecht en Nijmegen; en met een beleidsmedewerker en collega’s van de UvA. We hebben diverse beleidsdocumenten bekeken, waaronder bestaande AI-indices van Tilburg University en de Universiteit Utrecht. Vervolgens hebben we de index afgezet tegen ons eigen onderwijs, specifiek een tweedejaarsvak en de masterscriptie van twee verschillende opleidingen.

Uitgangspunten bij het opstellen van AI-toetsingsbeleid zouden kunnen zijn:

1. De universiteit is er niet om studenten te leren hoe je zo efficiënt mogelijk gebruik maakt van AI tools, maar universiteiten zouden studenten moeten leren wanneer, hoe en waarom je AI verantwoord en kritisch kan inzetten.
2. Bepaalde AI-praktijken keuren we af (verbieden we); bepaalde AI-praktijken juichen we toe. Welke wel en niet hangt af van de leerdoelen. Academische AI-geletterdheid zou langzaam opgebouwd moeten worden in het curriculum, net als andere academische vaardigheden.

We doen op basis van ons vooronderzoek een voorstel voor een UvA AI-index (zie bijlage).

Overkoepelende principes zijn daarbij dat studenten moeten werken met UvA AI Chat of door de docent goedgekeurde AI-tools (AVG-conform). Docenten kunnen afwijken van de index, specifieke opdrachtinstructies zijn leidend, binnen bredere beleidskaders en regelgeving (OER). Transparantie en verantwoordelijkheid staan voorop: AI-gebruik moet eerlijk worden vermeld, de student is eindverantwoordelijke en moet altijd kunnen uitleggen wat ingeleverd is.

Conclusie

Uit de casussen wordt duidelijk dat er een heel spectrum bestaat aan opties als het gaat over het toestaan van AI binnen een cursus. Verschillende opleidingen maken daarin nu verschillende keuzes, terwijl UvA centraal hard werkt aan een leidraad voor de opleidingen.

Het is wenselijk om AI-geletterdheid uit te werken in een eigen leerlijn, waarin studenten eerst leren hoe te redeneren, argumenteren, schrijven etc. zonder AI en hier ook passend op getoetst worden. AI-geletterdheid moet expliciet gekoppeld worden aan bestaande academische vaardigheden, zoals bronkritiek, argumentatie, analyse en methodologisch bewustzijn. Transparantie over gebruik moet daarbij een vanzelfsprekend onderdeel van academische praktijk worden. Centraal zou de ontwikkeling van meta-cognitieve academische vaardigheden moeten zijn: waarom is AI ingezet, wat voegde het toe, wat waren de beperkingen? De voorgestelde index kan daarbij een handig hulpmiddel zijn, waarbij studenten gedurende een opleiding van drie jaar van een laag AI-index-niveau steeds hoger gaan. Dit vraagt echter ook om fundamentele herziening van bestaande eindtermen: welke competenties blijven cruciaal en welke moeten worden geherformuleerd?

Aanbevelingen

Een integratie van AI in het toetsen vereist in de eerste plaats heldere institutionele kaders. Opleidingen moeten eenduidig AI-niveaus hanteren en er moeten conventies/standaarden worden opgesteld voor promptlogs en reflectieonderdelen. Deze moet ook transparant aan studenten worden gecommuniceerd. Onderwijsinhoud en beoordelingsinstrumenten moeten worden aangepast.

Daartoe is ook professionalisering van docenten nodig. Zo vraagt promptbeoordeling om verregaande AI-geletterdheid van docenten. Zij moeten inzicht hebben in de werking, beperkingen en epistemologische implicaties van gen-AI, binnen de kaders van de EU AI act. Dit is zowel kostbaar als tijdrovend, en bestaande digitale vaardigheden variëren al sterk.

Voorgestelde AI-index

Niveau	Doel	Wel toegestaan	Niet toegestaan	Docentmonitoring	AI-verklaring
<p>1: Geen AI</p> <p>Studenten mogen geen enkele vorm van AI-hulp gebruiken bij het maken van hun opdrachten. Studenten moeten vertrouwen op hun eigen begrip, redeneringsvermogen en vaardigheden om het werk te voltooien.</p>	<p>Toetsen van eigen kennis, redenering en vaardigheden zonder AI-ondersteuning.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Spellingscontrole 	<ul style="list-style-type: none"> - Vertalingen - Oplossingen genereren met AI - Tussenstappen laten uitvoeren door AI - Brainstormen met AI - Schrijven door AI 	<p>Procescontrole in interactieve bijeenkomsten</p> <p>Eventuele mondelinge verificatie</p>	<p>Verklaring van geen gebruik</p>
<p>2: AI voor planning en brainstorm</p> <p>AI mag worden gebruikt in de beginfase, maar gegenereerde content is niet toegestaan in het definitieve werk van de student</p>	<p>AI gebruiken als denkpartner zonder inhoud over te nemen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Brainstormen, ideeën en onderzoeksvragen verkennen - Artikelen zoeken met AI-zoektools - Samenvattingen gebruiken ter oriëntatie = Structuur, outline of suggesties verkennen 	<ul style="list-style-type: none"> - AI-tekst kopiëren in eindproduct - Oplossingen of argumenten laten schrijven - Lezen vervangen door AI-samenvatting 	<p>Inleveren van eerste ideeën/ outlines</p> <p>Steekproeven op proces</p>	<p>Welke tools zijn waarvoor gebruikt</p> <p>Korte reflectie op kwaliteit output</p> <p>Promptlog bijhouden (op verzoek beschikbaar)</p>

<p>3: AI voor bewerking en feedback</p> <p>Enige AI-bewerking is toegestaan in het definitieve werk. Het definitieve werk moet volledig het eigen werk van de student zijn.</p>	<p>Kwaliteitsverbetering</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Feedback op tekst/argumentatie - Herschrijven voor duidelijkheid - Code debuggen - Lay-out en ontwerp 	<ul style="list-style-type: none"> - Nieuwe inhoud laten genereren - Argumenten laten schrijven - Complete alinea's laten produceren - Werk van medestudenten uploaden 	<p>Inleveren van concepten</p> <p>Reflectie op ontvangen AI-feedback</p>	<p>Welke tools zijn waarvoor gebruikt</p> <p>Reflectie op kwaliteit output</p> <p>AI vermelden in tekst/voetnoot/bijchrift</p> <p>Promptlog inleveren</p>
<p>4: AI-contentgeneratie voor specifieke taken</p> <p>AI-gegenereerde inhoud is toegestaan in gespecificeerde delen van het definitieve werk van de student.</p>	<p>AI inzetten als productietool, maar met kritische evaluatie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Literatuurverkenning - Standaardteksten genereren - Data-analysecode genereren - Afbeeldingen, audio, video genereren - Copilots gebruiken bij programmeren 	<ul style="list-style-type: none"> - Blind vertrouwen op AI - AI-output als eigen denkwerk presenteren 	<p>Concepten inleveren</p> <p>Reflectie op AI-gebruik</p> <p>Mogelijke mondelinge verdediging</p>	<p>Welke tools zijn waarvoor gebruikt</p> <p>Reflectie op kwaliteit output</p> <p>Promptlog inleveren</p> <p>AI-output wordt geciteerd volgens richtlijnen</p>
<p>5 : AI als co-pilot</p> <p>AI-gegenereerde inhoud is toegestaan in het definitieve werk van de student.</p>	<p>Leren samenwerken met AI als professionele vaardigheid</p>	<p>Alle typen AI-gebruik zijn toegestaan</p>	<p>Overtreding van auteursrecht of ethische codes (plagiaat)</p>	<p>Beoordeling van proces + reflectie</p> <p>Focus op AI-geletterdheid</p>	<p>Welke tools zijn waarvoor gebruikt</p> <p>Reflectie op kwaliteit output</p> <p>Promptlog beschikbaar</p> <p>AI-output wordt geciteerd volgens richtlijnen</p>